

Pravo Unije protivi se nacionalnom zakonodavstvu koje sprečava sud kojem je podnesena tužba za naknadu štete na temelju navodne diskriminacije da utvrdi njezino postojanje kada tuženik pristane isplatiti potraživanu naknadu štete a da pritom nije priznao postojanje te diskriminacije

Samom isplatom novčanog iznosa ne može se osigurati djelotvorna sudska zaštita osobe koja zahtijeva da se utvrdi da je bila žrtva takve diskriminacije

Zapovjednik zrakoplova na domaćem švedskom letu koji je obavljao zračni prijevoznik Braathens Regional Aviation AB odlučio je 2015. godine putnika čileanskog podrijetla koji boravi u Stockholmu (Švedska) podvrgnuti dodatnoj sigurnosnoj provjeri.

Diskrimineringsombudsmannen (pravobranitelj za jednakost, Švedska) u ime tog putnika, koji je smatrao da je bio diskriminiran zbog svojeg fizičkog izgleda i etničke pripadnosti, od Stockholms tingsrätta (Prvostupanjski sud u Stockholmu, Švedska) tražio je da Braathensu naloži da navedenom putniku isplati naknadu štete zbog diskriminacije.

Braathens je pristao platiti potraživani iznos a da pritom nije priznao da je došlo do ikakve diskriminacije. Stockholms tingsrätt stoga mu je naložio da isplati potraživani iznos, ali je proglasio nedopuštenima tužbene zahtjeve Diskrimineringsombudsmannena kojima je tražio donošenje deklaratorne presude kojom se utvrđuje postojanje diskriminacije. Taj je sud smatrao da je na temelju švedskog postupovnog prava vezan Braathensovim priznanjem te da stoga mora riješiti spor bez ispitivanja postojanja eventualne diskriminacije. Nakon što je protiv presude Stockholms tingsrätta neuspješno podnio žalbu, Diskrimineringsombudsmannen je podnio žalbu Högsta domstolenu (Vrhovni sud, Švedska).

Pitajući se o usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa zahtjevima Direktive 2000/43¹ o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo, u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravim (u daljnjem tekstu: Povelja), kojim se svakoj osobi jamči pravo na djelotvoran pravni lijek, Högsta domstolen odlučio je pitati Sud mora li sud u slučaju tuženikova priznanja tužiteljeva zahtjeva za naknadu štete ipak imati mogućnost, na zahtjev stranke koja smatra da je bila diskriminirana, ispitati je li došlo do diskriminacije.

Ocjena Suda

Uvodno, Sud podsjeća na to da je svrha Direktive 2000/43 utvrditi okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju rasnog ili etničkog podrijetla s ciljem ostvarenja načela jednakog postupanja u državama članicama. Poštovanje tog načela zahtijeva da se osigura djelotvorna sudska zaštita prava na jednako postupanje osoba koje smatraju da su žrtve takve diskriminacije, neovisno o tome poduzimaju li te osobe radnje neposredno ili posredstvom udruženja, organizacije

¹ Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL 2000., L 180, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 20., svezak 1., str. 19.)

ili drugog pravnog subjekta. Usto, sustav sankcija uspostavljen radi prenošenja te direktive u pravni poredak države članice mora osigurati stvarnu i djelotvornu pravnu zaštitu prava koja iz nje proizlaze. Strogost sankcija mora odgovarati težini povrede koju suzbijaju i posebno osigurati stvarno odvratajući učinak, poštujući opće načelo proporcionalnosti.

U tom pogledu Sud presuđuje da se člancima 7. i 15. Direktive 2000/43, u vezi s člankom 47. Povelje, **protivi nacionalno zakonodavstvo koje sprečava sud kojem je podnesena tužba za naknadu štete na temelju navodno počinjene diskriminacije, zabranjene tom direktivom, da ispita zahtjev za utvrđenje postojanja te diskriminacije, kada tuženik pristane isplatiti potraživanu naknadu štete a da pritom nije priznao postojanje diskriminacije.**

Naime, kao prvo, iz članka 7. Direktive 2000/43 proizlazi da sve osobe koje se smatraju žrtvama diskriminacije na temelju rase ili etničkog podrijetla moraju moći, u okviru postupka koji ima za cilj omogućiti ostvarivanje prava koja proizlaze iz načela jednakog postupanja, od suda zahtijevati da odluči o mogućoj povredi tih prava ako tuženik ne prizna navodnu diskriminaciju. Stoga se **samom isplatom novčanog iznosa ne može osigurati djelotvorna sudska zaštita osobe koja zahtijeva da se utvrdi postojanje takve povrede.**

Kao drugo, takvo je nacionalno zakonodavstvo u suprotnosti kako s obeštećujućom tako i s odvratajućom funkcijom koje moraju imati sankcije koje su države članice predviđele na temelju članka 15. Direktive 2000/43. Naime, **isplata novčanog iznosa nije dovoljna da bi se udovoljilo zahtjevima osobe koja želi ponajprije, na ime naknade pretrpljene neimovinske štete, dobiti priznanje da je bila žrtva diskriminacije.** Isto tako, **obveza isplate novčanog iznosa ne može osigurati stvarno odvratajući učinak na počinitelja diskriminacije** kada, kao u ovom slučaju, tuženik osporava postojanje ikakve diskriminacije, ali smatra isplativijim, kad je riječ o troškovima i ugledu, isplatiti naknadu štete koju potražuje tužitelj. Sud također pojašnjava da mogućnost pokretanja kaznenog postupka, zbog njegovih ciljeva i ograničenja koja su mu svojstvena, ne omogućuje otklanjanje neusklađenosti pravnih sredstava građanskog prava sa zahtjevima te direktive.

Kao treće, Sud ističe da to tumačenje ne dovodi u pitanje načela odnosno pravila postupnog prava, poput načela dispozitivnosti, načela ekonomičnosti postupka i nastojanja poticanja sporazumnog rješavanja sporova. Naime, s jedne strane, nacionalno zakonodavstvo poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku ima za učinak prijenos kontrole nad sporom na tuženika, s obzirom na to da tužitelj, u slučaju da tuženik prizna isplatiti potraživanu naknadu štete, od suda pred kojim je pokrenut postupak više ne može zahtijevati da odluči o uzroku svojeg zahtjeva niti se protiviti okončanju postupka koji je pokrenut na njegovu inicijativu. S druge strane, nacionalni sud ni na koji način ne bi kršio načelo dispozitivnosti ako bi, unatoč tuženikovu priznanju zahtjeva za isplatu naknade štete koju tužitelj potražuje, ispitao postojanje te diskriminacije koju potonji ističe, pri čemu se takvo ispitivanje odnosi na razlog odštetnog zahtjeva, koji čini predmet spora.

Naposljetku, kao četvrto, Sud podsjeća na to da pravo Unije načelno ne obvezuje države članice da pred svojim nacionalnim sudovima uvedu – kako bi osigurale zaštitu prava koja pojedinci izvode iz prava Unije – pravna sredstva različita od onih utvrđenih nacionalnim pravom. Međutim, ističe da u ovom slučaju **poštovanje prava Unije ne nalaže uvođenje novog pravnog sredstva, nego se ograničava na to da od nacionalnog suda zahtijeva da odbije primijeniti postupovno pravilo koje ga sprečava da odluči o postojanju navodne diskriminacije,** i to ne samo zbog neusklađenosti tog pravila s člancima 7. i 15. Direktive 2000/43 nego i zbog neusklađenosti s člankom 47. Povelje. Naime, tim se člancima Direktive samo konkretizira pravo na djelotvoran pravni lijek, kako je zajamčeno člankom 47. Povelje, koji je dovoljan sam za sebe kako bi se dodijelilo pravo na koje se može pozivati u sporovima između pojedinaca.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 4293